

บทที่ 5 วิธีการศึกษา (Methods)

ในขณะที่ Approach นั้นจะประกอบไปด้วยมาตรการในการเลือกสรรปัญหา หรือคำถatement และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง Method จะเป็นเรื่องของกระบวนการ การให้ได้มาและการใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์

Method นี้มีอยู่ 2 ความหมายหลัก ๆ คือ

1. เป็นฐานคิดทางญาณวิทยาซึ่งใช้แสวงหาความรู้
2. เป็นรูปแบบของการปฏิบัติการหรือกิจกรรมในการแสวงหาข้อมูลและการจัด

การกับข้อมูล

บางครั้นเราจะพบว่า Method นี้จะถูกนำมาใช้สลับกันกับคำว่า Technic อย่างไรก็ตาม ในที่นี่เราจะนำความหมายของคำว่า Method ในกรณีที่สอง ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมือง ซึ่ง Vernon Van Dyke ได้แบ่ง วิธีการศึกษาได้เป็น 5 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้⁴¹

1. วิธีการเชิงวิเคราะห์ (Analytical Method)

การวิเคราะห์ในที่นี้หมายถึงกระบวนการในการอธิบายองค์ประกอบย่อยๆ ของ สรรพสิ่งใด ๆ เป้าหมายของการวิธีการเชิงวิเคราะห์ จึงเป็นเรื่องของความพยายามที่จะระบุ องค์ประกอบต่าง ๆ ของสรรพสิ่งที่จะต้องหารายละเอียดนั้นเอง นอกจากนี้การวิเคราะห์ยังเป็น เรื่องของความพยายามที่จะทำความเข้าใจว่าองค์ประกอบย่อย ๆ เหล่านั้นสัมพันธ์กันอย่างไร ประกอบกันในลักษณะใด การศึกษาในลักษณะนี้จึงอาจกินความไปถึงการทำความเข้าใจกับ สัมพันธภาพของหน้าที่ท่องค์ประกอบแต่ละส่วนมีด้วย

2. วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ (Quantitative and Quantitative Methods)

วิธีการเชิงคุณภาพนั้นเป็นวิธีการศึกษาทำความเข้าใจกับการเมืองที่สำคัญและ ใช้กันมาเป็นระยะเวลานาน

วิธีการศึกษาเชิงปริมาณนั้นจะเกี่ยวพันกับเรื่องของตัวเลขและความสัมพันธ์ระหว่างตัวเลขเหล่านั้น อะไรมีตามที่สามารถแจงนับได้ เช่น ปี ประชากร คะແນເສີຍ ຍລ່າ ຈະເປັນຂອ້ມູລທີ່ສຳຄັງໃນກາຮືກາຍແບນນີ້ ນັກວິຊາກາຣທີ່ເຊື່ອມັນໃນວິທີກາຮືກາຍແບນນີ້ຈະເນັນໃນຄວາມຖຸກຕັ້ງແລະຄວາມເປັນກວາວິສັຍຂອງຂອ້ມູລ ແລະເຊື່ອວ່າກາຮືກາຍແບນນີ້ຈະຫຼວຍໄຫ້ໄດ້ຄຳດອບທີ່ພຶ້ງພອໃຈ ສ່ວນຄວາມຮູ້ທີ່ໄດ້ຄືວ່າເປັນຄວາມຈິງດ້ວຍ

ອ່າງໄຣກົມາ ຄວາມເປັນອັດຕວິສັຍກົມມີຢູ່ໃນວິທີກາຮືກາຍເປັນປົງມີອັນກັນ ເຊັ່ນ ໃນກາຮືກາຍຕໍ່ຄວາມທີ່ຈະຄາມ ຮ້ອກຕັ້ງຂໍ້ອັນດີຫຼາຍເພື່ອການພິສູງນີ້ ນັກວິຊາກາຣເອງກົມຈຳເປັນຕັ້ງໃຫ້ຄວາມຮອບຮູ້ ແຮນບັນດາລາໃຈຫຼືແນ້ກະຮັ້ງຈິນຕາກາຣຂອງຕະໂອນເອງ ເປັນດັ່ນ ດັ່ງນັ້ນ ສ່ວນທີ່ເປັນອັດຕວິສັຍນີ້ຈາມມີຜລກະກບຕ່ອປະໂຍ່ຈົນ ຄວາມເຊື່ອມັນຫຼືຄວາມຖຸກຕັ້ງເທິງຕຽງຂອງຜລທີ່ໄດ້ຈາກວິທີກາຮືກາຍເປັນປົງມີອັນກັນໄດ້

ວິທີກາຮືກາຍຄຸນກາພ ໂດຍສຽງປົກຄືວິທີກາຮືກາຍທີ່ໄມ່ເປັນເປັນປົງມີອັນກັນ ໄນຂ້ອງເກີຍກັນຕ້າເລີກ ຮ້ອກສົດືດີຕ່າງ ຈົນ ແລະເປັນວິທີກາຮືກາຍທີ່ຂຶ້ນອູ້ກັບຄຸນສົມບັດສ່ວນຕ້າງຂອງນັກວິຊາກາຣ ເຊັ່ນ ໃນເຮືອງຂອງຕຽງຫຼືກາຮືກາຍທີ່ຈະສ່ວນຄວາມປະກັບໃຈ ຮ້ອກຄວາມສາມາດພິເສດຍໄດ້ ຈົນ ເປັນດັ່ນ

ດັ່ງນັ້ນ ວິທີກາຮືກາຍຄຸນກາພແມ່ຈະມີການນຳເອາສົດືດີຫຼືຂອ້ມູລກົງປົງມີອັນກັນໃຫ້ນັ້ນ ແຕ່ກ້າເປັນແກ່ກາຮືກາຍຕໍ່ຄວາມກວ່າທີ່ຈະເປັນກາຮືກາຍທີ່ແນ່ນອນ ເຮົາກົມຄືວ່າເປັນເປັນເປັນຄຸນກາພ ລັກະນະຂອງປະໂຍ່ຈົນໃນວິທີກາຮືກາຍທີ່ມັກຈະນຳດ້ວຍຄຳຂຶ້ນດັ່ນປະໂຍ່ຈົນທີ່ວ່າ “ໂດຍປົກຕິ” “ບ່ອຍຄັ້ງ” “ໂດຍທ້າ ຈົນ ໄປແລ້ວ” “ນານ ຈົນ ຄັ້ງ” ເປັນດັ່ນ

ບາງຄັ້ງວິທີກາຮືກາຍຄຸນກາພຍັງຮ່ວມໄປດີການໃຊ້ສົດືປົງຫາຫຼືອດຸລພິນິຈຂອງນັກວິຊາກາຣຕີຄວາມກາປ່າກູງຫຼືໄມ່ປ່າກູງຂອງຂອ້ມູລໄດ້ ຈົນ ກາຮືກາຍຂໍ້ຄວາມທີ່ປະຫາວັດ ສຫຮູ້ອ່ານີ້ມີກາລົາໄວ້ເພີ່ງຂ້ອງຄວາມເດີຍ ອາຈທາໃຫ້ເສາມາດອົບນິຍາຍຫຼືທໍານາຍກາຮືກາຍທີ່ໄດ້ ຂອງຮູ້ບາລໄດ້ ກາຮືກາຍທີ່ເຮົາທານກາຮືກາຍທີ່ກະທຳຄວາມຕ່ອນຂອງກາຮືກາຍທີ່ໄດ້ ຂອງຮູ້ບາລໂຫຼວຽດ ອາຈຫຼວຍໃຫ້ເສາມາດອົບນິຍາຍທີ່ໄດ້ ໃນກຳນົດເວັບໄວ້ກັນຄ້າພລງານຫຼືຂອ້ມູລທີ່ໄດ້ຈາກການດ້ວຍຄວາມເດີຍໄປໝາຍເປັນດັ່ນ ແລະ ເຊື່ອຄຳເວັບໄວ້ກັນຄ້າພລງານຫຼືຂອ້ມູລທີ່ໄດ້ຈາກການດ້ວຍຄວາມເດີຍໄປໝາຍເປັນດັ່ນ ແລະ ອາຈຫຼວຍໃຫ້ເສາມາດອົບນິຍາຍທີ່ໄດ້ ໃນກຳນົດເວັບໄວ້ກັນຄ້າພລງານຫຼືຂອ້ມູລທີ່ໄດ້ຈາກການດ້ວຍຄວາມເດີຍໄປໝາຍເປັນດັ່ນ ແລະ ອາຈຫຼວຍໃຫ້ເສາມາດອົບນິຍາຍທີ່ໄດ້ ວິທີກາຮືກາຍທີ່ເຮົາໃຫ້ກັນກາຮືກາຍທີ່ແລ່ານີ້ກົດ ວິທີກາຮືກາຍຄຸນກາພ ຜົ່ງຈະເປັນວິທີກາຮືກາຍທີ່ໄດ້ກຳນົດເວັບໄວ້ກັນຄ້າພລງານຫຼືຂອ້ມູລທີ່ໄດ້ຈາກການດ້ວຍຄວາມເດີຍໄປໝາຍເປັນດັ່ນ

ຈາກຄວາມແຕກຕ່າງໃນຮ່ວ່າງທັງສອງວິທີກາຮືກາຍດັ່ງກ່າວຈາກນຳໄປປູ້ຂ້ອງສຽງທີ່ວ່າ ວິທີກາຮືກາຍທັງສອງແຕກຕ່າງກັນອູ້ທີ່ກາຮືກາຍນຳໄປໃຫ້ກັນທັງໃນແໜ່ງຂອງຮູ້ປະດັບຄວາມແລະໃນແໜ່ງຂອງສຕານກາຮືກາຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຄວາມທີ່ຫັນຫຼວມນີ້ແນວໂນມວ່າຈະໃຫ້ວິທີກາຮືກາຍຄຸນກາພອົບນິຍາຍ ແຕ່ນັ້ນຄວາມ

นั้นจำต้องใช้วิธีการเชิงคุณภาพด้วยเหตุผลที่ว่าเราไม่อาจตีโจทย์ออกแบบในลักษณะที่จะเอื้อต่อการอธิบายโดยอาศัยวิธีการเชิงปริมาณได้

นอกจากนี้ ปัญหาที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเงื่อนไขหรือการปฏิบัติการ หรือสถานะที่ไม่เคยปรากฏที่ไหน หรือต่างไปจากที่เคยเกิดขึ้นในที่อื่น ๆ เราก็อาจใช้วิธีการเชิงคุณภาพมาอธิบายได้ ขณะที่วิธีการเชิงปริมาณนั้นส่วนใหญ่เราจะใช้กับปัญหาที่ประกอบด้วยข้อมูลแบบเดียวกันจำนวนมาก ๆ เช่น จำนวนผู้ใช้สิทธิ เป็นต้น

วิธีการเชิงปริมาณนั้นเป็นที่นิยมชนชอบกันมากของนักวิชาการในช่วงหลังสองคราโมลกครั้งที่สอง ผลสรุปที่ได้จากการศึกษาโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณนั้นจะเป็นที่ยอมรับว่า เชื่อถือได้กว่าจากการใช้วิธีการเชิงคุณภาพเสียอีก ยิ่งนักธุรกิจศาสตร์ใช้วิธีการเชิงปริมาณมากขึ้นเท่าไร อิทธิพลของวิธีการนี้ก็เพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ไม่มีวิธีการศึกษาแบบใดที่สมบูรณ์พร้อมทุกอย่าง แม้กระหึ่งวิธีการเชิงปริมาณเอง กล่าวกันว่าวิธีการที่เป็นที่ยอมรับว่าดีที่สุดแล้วจะใช้ประโยชน์ได้อย่างจริงจัง ก็ต่อเมื่อวิธีการนั้นมีจุดประสงค์ที่ถูกต้องและมีจินตนาการไปข้างหน้า นอกจากนี้คำานที่ใช้ตามดูเหมือนว่าจะมีอิทธิพลต่อนักวิชาการและเนื้อหาทางวิชาการมากกว่าตัววิธีการที่ใช้ศึกษาเสียอีก

3. วิธีการอุปมาณและวิธีการอนุมาน

อุปมาณและอนุมานนั้นต่างเป็นเรื่องของกระบวนการในการให้เหตุผล โดยใช้ความจริงสมมติให้เป็นฐานสนับสนุนความจริงสมมติอื่น ๆ⁴²

ในทศนะเก่า ๆ นั้นจะมองว่าวิธีการทั้งสองข้างตันนี้ต่างตรงข้ามซึ่งกันและกัน โดยมองว่าอุปมาณนั้น การให้เหตุผลจะดำเนินไปจากส่วนย่อยไปสู่หลักการทั่วไป ขณะที่อนุมานนั้นจะดำเนินการจากหลักการไปสู่ส่วนย่อย ในที่นี่เรารายกแบบวิธีการทั้งสองชนิดโดยซึ่งให้เห็นว่าเราจะใช้วิธีอุปมาณถ้าเราประสงค์ที่จะหาความถูกต้องโดยการสังเกตสิ่งที่เป็นจริง และเราจะใช้วิธีอนุมานต่อเมื่อเรารู้ใจที่จะประยุกต์ใช้หลักการเบื้องต้นที่มีอยู่ วิธีอุปมาณเป็นทั้งวิธีเชิงประจักษ์และเชิงตรรกะ ขณะที่วิธีอนุมานเป็นวิธีการเชิงตรรกะล้วน ๆ

วิธีอุปมาณนั้นปัญหาหลักอยู่ที่ว่าข้อมูลที่นำมาใช้นั้นเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้หรือผ่านการทดสอบมาแล้วหรือไม่ ถ้าเชื่อถือได้ก็อาจเชื่อได้ว่าข้อสรุปที่ได้จากข้อมูลดังกล่าวเป็นความจริงหรือเชื่อถือได้ ส่วนวิธีการอนุมานนั้นข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของอรรถาธิบายหรือเป็นหรือเป็นแนวทัศนะร่วมจะต้องระบุไว้ก่อน แล้วข้อสรุปที่ได้จากข้อตกลงเบื้องต้นก็จะถือว่าถูกต้องด้วย

วิธีอุปมาณเป็นวิธีที่จะช่วยเดิมเสริมแต่งองค์แห่งความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีก แต่วิธีอนุมานนั้นเป็นเรื่องของการพูดแบบบ瓦วน กล่าวคือ “ไม่ได้ให้อะไรกับเรามากไปกว่าการพูดถึงกรณีต่าง ๆ ที่ประยุกต์ใช้จากข้อตกลงเบื้องต้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม นักรู้ศาสตร์จะต้องใช้ทั้งวิธีอุปมาณและอนุมาน และที่สำคัญวิธีการทั้งสองมักจะถูกนำไปใช้ภายใต้วิธีการวิเคราะห์อีน ๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้น คือวิธีการเชิงวิเคราะห์ วิธีการเชิงปริมาณ และวิธีเชิงคุณภาพ

4. วิธีการเปรียบเทียบ

วิธีการเปรียบเทียบเป็นวิธีการซึ่งจะระบุถึงความเหมือนกันและความแตกต่างกันวิธีการนี้ใช้กันมากทั้งทางรู้ศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ จากการที่เราพบว่าปรากฏการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นมีความคล้ายคลึงกันมาก เราอาจจะจัดกลุ่มให้กับปรากฏการณ์เหล่านี้ พัฒนาดังเช่นเรียงซึ่งเราก็จะได้สังกัดไป จากการเปรียบเทียบได้ ทั้งการจัดกลุ่มและวิธีการเปรียบเทียบ เป็นเรื่องที่เห็นได้ทั่ว ๆ ไป เช่น ทุกครั้งที่เรายพยายามหาความแตกต่างระหว่างเหตุการณ์ หรือปฏิบัติการใด ๆ หรือสถาบันใด ๆ เรากำลังทำการเปรียบเทียบนั่นเอง ในทำนองเดียวกัน ทุกครั้งที่เรายพยายามจะนำนายหรือคาดการณ์ใด ๆ โดยอาศัยกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีที่มีอยู่ และเราจะต้องตรวจสอบผลการท่านายกับความเป็นจริง ซึ่งนั่นก็คือเรากำลังเปรียบเทียบระหว่างผลการท่านายของเรากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง “จากการที่เราทราบความเหมือนกันและความแตกต่างกันโดยการเปรียบเทียบ และดึงความแตกต่างออกมาระช่วยให้เราได้ภาพของสิ่งที่เราสังเกตชัดเจนขึ้นและช่วยให้เราเข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ที่เรานำมาใช้ดีขึ้นด้วย”⁴³

วิธีการเปรียบเทียบนี้จะอยู่ในลักษณะเดียวกับวิธีอุปมาณและอนุมาน กล่าวคือ จะอยู่ภายใต้วิธีการศึกษาอื่น ๆ กล่าวคือ ใน การศึกษาเชิงวิเคราะห์นั้น การวิเคราะห์ในตัวมันเองมักจะเป็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และทั้งวิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพมักจะข้องเกี่ยวกับการเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน

5. วิธีการแบบวิทยาศาสตร์

วิธีการแบบวิทยาศาสตร์นั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน กระบวนการอันยังผลให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ ๆ นั้นหาได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์หรือวิธีการใด วิธีการนี้ไม่ และไม่มีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ใดที่อาจทดแทนความเนี่ยบแหลมพรสวรรค์ความคิดสร้างสรรค์และความเป็นอัจฉริยะที่ยังผลให้บุคคลสามารถคำถาบที่ตรงเป้าหรือมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวประเด็น ได้อย่างชัดเจนโดยที่ผู้อื่นอาจมองข้ามไป

กสลาวได้อย่างหมาย ๆ ว่า วิธีการแบบวิทยาศาสตร์จะเกี่ยวพันกับสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. มีการระบุฐานคดิและสิ่งที่คาดคิดไว้ล่วงหน้าและชัดเจน
2. มีการระบุกฎเกณฑ์ หลักการ และ/หรือแนวทางที่ใช้ในการทำการศึกษาค้นคว้าไว้ล่วงหน้าและชัดเจน
3. มีการสังเกตปรากฏการณ์ที่สนใจด้วยความระมัดระวัง
4. เสาหานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ฝ่าสังเกตอยู่ โดยอาศัยกรอบทฤษฎี หรือหลักการใด ๆ
5. พยายามที่จะอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าว
6. ทำการทำนายผลจากฐานของการอธิบายข้างต้น และ
7. รายงานผลสรุปเต็มรูปแบบและชัดเจน เพื่อว่ามีนักวิชาการอื่นที่สนใจจะสามารถศึกษาข้าในเรื่องเดียวกัน โดยอาศัยการสังเกตในลักษณะที่คล้ายคลึงกันได้

อาจสรุปได้ว่า เป้าประสงค์หลักของการใช้วิธีการแบบวิทยาศาสตร์ก็เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ แทนที่ความรู้สึก นั่นก็อ จะต้องมีข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ทราบและช่วยให้เราเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสิ่งที่เรารีบอื่น วิทยาศาสตร์ถูกมองว่าเป็นศาสตร์ที่มีวิธีการในการตรวจสอบความรู้ที่เชื่อถือได้ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เราสามารถอธิบายว่าอะไรเกิดขึ้นและกำลังจะเกิดแล้ว ยังสามารถทำนายเหตุการณ์ ตลอดจนพัฒนาการของปรากฏการณ์ได ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีความถูกต้องแม่นยำในระดับหนึ่งด้วย

ເຕີງອະວຣດ

¹ ສຶກໜາພລງນໃນຮຍລະເອີດທີ່ເປັນພາສາໄທຢໍາເຊິ້ງ ສຸຂົມ ນວລສກູລ ແລະ ດະນະ, ຖຖ້ມງົງກົງການເມືອງແລະຈິຍທະບຽນ 2, (ກຽງເທັພ: ມາຫວິທຍາລ້ຽມຄຳແໜ່ງ), 2526 ເສັ່ນທີ່ ຈາມຣິກ (ແປລ), ຄວາມຄິດທາງການເມືອງຈາກເປົລໂຕລົ້ງປັຈຸນັນ, (ກຽງເທັພ: ມາຫວິທຍາລ້ຽມທະບຽນຄາສຕົຮ), 2522

² ດູ້ David Easton, **The Political System : An Inquiry into the State of Political Science**, (N.Y.: Knopf), 1953, pp. 106-15

³ ນັກຮູ້ຄາສຕົຮໃນກຸລົມນີ້ນັບຮົມດັ່ງແຕ່ Plato, Aristotle, Machiavelli, Hobbes, Locke, Weber, Catlin, Merriam ແລະ Lasswell ເປັນດັ່ນ

⁴ ນັກວິຊາການໃນກຸລົມນີ້ໄດ້ແກ່ David Easton, Gabriel Almond, G. Bingham Powell Jr. ເປັນດັ່ນ

⁵ William A. Welsh, **Studying Politics**, (N.Y.:Praeger Publishers), 1973, pp. 4-8

⁶ David Easton, "The Current Meaning of Behavioralism," ໃນ J.C. Charlesworth, ed., **Contemporary Political Analysis**, (N.Y., The Free Press, 1967), pp. 16-17

⁷ R.A. Dahl, **Who Governs?**, (New Haven, Yale University Press, 1961), p. 767

⁸ ອ້າງໃນ ທຸນພຣ ສັງຫປີ່ຫາ, ປັບປຸງແລະທຸກງົງການເມືອງວ່າດ້ວຍທະບຽນພາສີ ມາຫວິທຍາລ້ຽມທະບຽນຄາສຕົຮ, (ກຽງເທັພ: ມາຫວິທຍາລ້ຽມທະບຽນຄາສຕົຮ), 2531), ໜ້າ 20-21

⁹ ເພີ່ອ້າງ, ໜ້າ 23-24

¹⁰ W.A. Welsh, **Studying Politics**, (N.Y.: Praeger Publishers, 1973), p.60

¹¹ ວຸ່ມສັກດີ ລາກເຈົ້າຢູ່ທັນທຶນ, ແນວທາງວິເຄາະທີ່ທຸກງົງການເມືອງ,(ກຽງເທັພ: ມາຫວິທຍາລ້ຽມຄຳແໜ່ງ, 2529), ໜ້າ 2

¹² Vernon Van Dyke, **Political Science : A Philosophical Analysis**,(Calif. : Stanford University Press, 1960), p. 114

¹³ นพคุณ เมืองแวง และคณะ, ขอบข่ายและแนววิเคราะห์ของรัฐศาสตร์ (กรุงเทพฯ : กลุ่มดินสอและปากกาลูกลื่น, 2524), หน้า 17

¹⁴ Alan C. Isaak, **Scope and Methods of Political Science**,(III.: The Dorsey Press, 1975)

¹⁵ D.A. Apter, **Introduction to Political Analysis**, (Mass.: Winthrop, 1977)

¹⁶ J.A. Bill and R.L. Hardgrave Jr., **Comparative Politics : The Quest for Theory**, (Ohio : C.E. Merrill Publishing Co., 1973)

¹⁷ อ้างแล้ว, หน้า 63-78

¹⁸ อ้างแล้ว, หน้า 116-178

¹⁹ L. Gottschalk, "A Professor of History in a Quandary,"**American Historical Review**, 59 (Jan., 1954), p. 279

²⁰ เพิ่งอ้าง, หน้าเดียวกัน

²¹ S.P. Huntington, **Political Order in Changing Societies**, (New Haven : Yale University Press, 1968)

²² Barrington Moore Jr., **Social Origins of Dictatorship and Democracy**,(Boston : Beacon Press, 1966)

²³ Crane Brinton, **Anatomy of Revolution**, (N.Y.: Alfred A. Knopf Inc., 1965)

²⁴ C.E. Black, **The Dynamic of Modernization**, (N.Y.: Harper and Row, 1966)

²⁵ E. Chinoy, **Sociological Perspective : Basic Concepts and Their Application**, (Garden City : Doubleday, 1954), pp. 10-11

²⁶ อ้างแล้ว, Vernon Van Dyke, p. 125

²⁷ Sir Halford Mackinder, **Democratic Ideals and Reality**, (N.Y.: Holt, 1942), p. 150

²⁸ S.K. Bailey, "New Research Frontiers of Interest to Legislators and Administrators," in **Research Frontiers in Politics and Government**, (Wash. D.C.: Brookings, 1955), p. 120

²⁹ ดูเพิ่มเติมใน วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ อ้างแล้ว, หน้า 53-79 และ นพคุณ เมืองแวง และคณะ, อ้างแล้ว, หน้า 176-196

³⁰ Frederich Wathins, **The State as a Concept of Political Science**, (N.Y.: Harper, 1934), p. 83

³¹ William A. Robson, **The University Teaching of Social Sciences : Political Science**, (Paris : UNESCO, 1954), pp. 17-18

³² R.A. Dahl, **Modern Political Analysis**, Prencetice-Hall, 1963), pp. 41-47

³³ H.D. Lasswell, **Politics : Who Gets What, When and How**, (N.Y., World Publishing, 1958), p. 13

³⁴ ดู D.B. Truman, **Governmental Process : Political Interests and Public Opinions**, (N.Y., Alfred A. Knopf, 1971)

³⁵ อ้างแล้ว, Dyke, p. 149

³⁶ Lucian Pye, **Politics, Personality and Nation Building : Burma's Search for Identity**, (New Haven : Yale University Press), pp. 42-43

³⁷ อ้างแล้ว, หน้า 78-94

³⁸ ดู David Easton, **A Framework for Political Analysis**, (N.J.: Prentice-Hall, 1965), และ **A Systems Analysis of Political Life**, (N.Y.: John Wiley and Sons, 1965)

³⁹ G. Almond and G.B. Powell Jr., **Comparative Politics:A Developmental Approach**, (Boston : Little, Brown, 1966)

⁴⁰ Herbert J. Spiro, "Comparative Politics : A Comprehensive Approach," **American Political Science Review**, LVI, No.3 (Sept., 1962), pp. 577-595

⁴¹ อ้างแล้ว, หน้า 179-187

⁴² Morris R. Cohen and Ernest Nagel, **A Introduction to Logic and Scientific Method**. (N.Y.: Harcourt, Brace, 1934), pp. 278-279

⁴³ ดู David Apter, "A Comparative Method for the Study of Politics," **The American Journal of Sociology**, 64 (Nov. 1958), pp. 221-37